

на сто, за селското население е намалял с 56.0 на сто. Увеличението на прираста на градското население се дължи на по-бързото намаление на коефициента на смъртността (64 на сто) от коефициента на раждаемостта (39.9 на сто), а голямото намаление на естествения прираст на селското население се обяснява с бързото и еднакво намаление на коефициентите на раждаемостта и смъртността (56 на сто).

Като се проследи движението на коефициента на раждаемостта и коефициента на смъртността общо за Републиката, вижда се ясно очертан паралелизъм. Числата, които представляват тези два коефициента, показват, че те намаляват едновременно, но не еднакво. Коефициентът на смъртността спада по-бързо от коефициента на раждаемостта. По-бързото спадане на коефициента на смъртността е причина за съществуването на все още благоприятен коефициент на естествено нарастване на населението. Понеже коефициентът на смъртността може да се намали само до известна степен, до определена граница, тъй като хората са смъртни, а коефициентът на раждаемостта може да се намали извънредно много, дори до нула, тъй като раждаемостта е всецяло в зависимост от волята на човека, съществува опасност с течение на времето да се достигне до положение, щото броят на ражданията да не може да покрива броя на умираанията и прирастът да се обърне в отрицателна величина, т. е. числеността на населението да започне да намалява.

От казаното до тук се вижда, че през първата половина на XX век възпроизводството на населението, т. е. естественото движение на населението както при капиталистическия, така и при социалистическия обществен строй, е претърпяло рязко изменение. Раждаемостта и смъртността, а оттам и естественият прираст, са се развивали с тенденция към бързо намаляване. Но тъй като намаляването на смъртността, при всички възможни изменения на раждаемостта, съдействува за увеличаването на естествения прираст, намаляването му се обуславя от голямото намаление на раждаемостта. Ако през II-та половина на XIX век в повечето от европейските страни раждаемостта е била от 30 до 40 на 1,000 души население, сега, през 1955 г., тези коефициенти на раждаемост се считат изключително високи и в Европа няма такива. Намаляването на естествения прираст на населението показва понижаване темпа на възпроизводството на населението. Положителният естествен прираст е благоприятен показател, когато е резултат от умерена раждаемост и ниска смъртност. При наличие на положителен естествен прираст населението нараства. Отрицателният естествен прираст, когато смъртността превишава раждаемостта, е във всички случаи неблагоприятно явление и показва, че населението намалява.

Голямото намаление на естествения прираст на населението в България се дължи на голямото намаление на раждаемостта, което пък е следствие от силното намаление на плодовитостта на българската жена.

Възпроизводството на населението е важен обществен и политически въпрос, който не трябва да бъде подценяван, тъй като нарастването на населението е необходим елемент в условията на материалния живот и увеличаването на хората без съмнение оказва влияние върху развитието на обществото. От бързото нарастване на населението зависят до известна степен, при равни други условия, възможностите за ускоряване темповете на развитието на производителните сили.